

Motion till riksdagen

1987/88:Jo821

av Siw Persson m. fl. (fp)

om Skånes miljö

Genom en aktiv miljöpolitik vill vi som representerar folkpartiet i Skåne skapa ett mänskligare samhälle. Alla måste garanteras rätten till hälsosam miljö och naturupplevelser. Rent vatten, ren luft, frihet från buller och gifter i hem och på arbetsplatser, glädjen att få njuta av oförstörd natur är självklara delar i en god livsmiljö. En bättre miljö innebär också i sig en förbättrad livskvalitet.

Folkpartiet har som obundet idéparti, utan direkt anknytning till fackför- enings-, industri, eller lantbruksintressen, särskilda förutsättningar att driva en aktiv och ambitiös miljöpolitik.

Marknadsekonomi underlättar denna målsättning, därför att den lättare än något annat system kan förses med effektiva styrmedel som t. ex. miljö- avgifter. Vad gäller krav på införande av miljöavgifter hänvisar vi till vad som sägs i folkpartiets miljömotion.

Det hittillsvarande miljöarbetet har i betydande utsträckning varit in- riktat på sanering och reparation, dvs. att rätta till tidigare försummelser. Detta arbete är långt ifrån avslutat. Efter hand måste miljöarbetet i högre grad inriktas på förebyggande åtgärder. Det gäller att bättre anpassa sam- hälle, levnadsmönster och produktion till de ekologiska villkor som styr naturens fortlevnad.

Från natur- och miljösynpunkt intar det skånska landskapet en sär- ställning i landet. Det har unika naturtyper och art- och individrik fauna och flora. Moderniseringen av brukningsmetoderna inom jord- och skogsbruk har emellertid medfört en landskapsomvandling som idag innebär ett hot mot många växt- och djurarter. Metoderna är också hot mot de sista resterna av det äldre odlingslandskapet. Särskilt påtagliga är effekterna av granplantering och att slätterbruket upphör. Där det förr fanns alléer, dungar och vattensamlingar finns idag bara ett jordbrukslandskap. För att kunna skydda de aktuella markerna behövs resurser för nödvändiga stödåtgärder.

Vi anser därför att det bör ges ökade möjligheter till s. k. arealbidrag till lantbrukare som bibehåller värdefulla delar av odlingslandskapet för natur- vård, friluftsliv och turism. Det befintliga trädbeståndet måste värnas och nyplantering sker kontinuerligt.

Reformera skogsvårdslagen

En ny skogsvårdslag bör i första hand syfta till att värna en långsiktig hushållning med skogen som naturresurs. Utgångspunkten ska vara den

enskilde skogsägarens rätt och ansvar att bruka sin skog. Skogsägaren ska dock vara skyldig att ta hänsyn till naturvårdens intressen i skogsbruket och att skydda skogens förmåga att ge en hög och uthållig avkastning. Vad övrigt gäller krav på reformering av skogsvårdslagen hänvisar vi till vad som anföres i folkpartiets partimotion om skogspolitiken.

Mot. 1987/88
Jo821

Naturvårdsplan

I naturvårdsplanerna behandlas naturområden som bör skyddas genom olika former av naturvårdsförordnanden. Med nuvarande medelstildelning kommer genomförandet av naturvårdsplanen att sträcka sig över en alltför lång tidsperiod.

Större resurser bör inom ramen för de medel som folkpartiet föreslår i sin miljömotion avdelas för att i snabbare takt genomföra naturvårdsplanen.

Luftföroreningar

Skåne är genom sitt geografiska läge särskilt utsatt för luftföroreningar från Danmark och från övriga Europa. Sålunda visade statistik från IVL i januari 1988 att Helsingborg har Sveriges sämsta luft. En uppskattning ger vid handen att 80 % av föroreningarna är importerade. Enligt vår uppfattning bör regeringen i sina kontakter med Danmark framföra sin otillfredsställelse med att det nya oljekraftvärmeverket i Helsingör ej utrustats med någon som helst rening samt kräva att verksamma åtgärder snarast vidtas.

Men även våra egna tätorter svarar för luftföroreningar. Det är därför viktigt att alla möjligheter att begränsa utsläppen tas till vara.

Den samordning av mätningar och forskningsprojekt som kommit till stånd i länet genom Skånes luftvårdsförbund ser vi som ett steg i rätt riktning.

Handlingsprogram

Den svenska regeringen bör uppdra åt naturvårdsverket att tillsammans med Skånes luftvårdsförbund utarbeta ett handlingsprogram mot luftföroreningarna i regionen.

Regeringen bör kräva att de danska myndigheterna upprättar motsvarande program.

Handlingsprogrammet bör ange mål för hur mycket de inhemska utsläppen i regionen bör reduceras med under den närmaste 10-årsperioden.

Programmet bör innehålla konkreta åtgärder för att begränsa de totala utsläppen i regionen. Exempel på åtgärder är: Järnvägsförbindelserna bör elektrifieras. En övergång till kombitrafik på järnväg bör stimuleras. Regionala hastighetsminskningar bör övervägas. Hårda miljökrav bör ställas på färjetrafiken.

Vattenkvalitet

Mot. 1987/88
Jo821

Vattnet är vårt viktigaste livsmedel. Trots detta finns det inga krav på att vattenverk ska godkännas innan de får sättas igång.

Det finns många orsaker till att vattnet kan vara dåligt: Dåliga vattentäcker, gamla och dåligt underhållna vattenverk, gamla ledningar, järn och mangan samt asbest.

Ytvatten från sjöar kan innehålla många bakterier, särskilt på sommaren när det är varmt. Även om man får bort de flesta bakterierna i reningsverket kan vattnet innehålla ämnen som gör att det luktar och smakar illa, ett "skönhetsfel" som är obehagligt utan att man blir sjuk.

Många vattenverk behöver rustas upp inte minst i Skåne. Det är ofta brister i tillsyn och kontroll särskilt av små vattenverk. Många saknar automatiskt larm för fel i driften. På en del håll tas alldeles för få prover på vattnet.

Gamla ledningar är mycket vanligt särskilt i tätorterna. Med tiden blir det avlagringar i rören, som är en utmärkt grogrund för bakterier och mikrosvampar. På många håll kontrolleras varken ledningar eller vattenreservoarer.

Järn och mangan gör vattnet svart eller brunt. Rören rostar antingen av angrepp utifrån eller av järnhaltigt vatten. Dessutom finns det asbest i många rör.

Hur många dåliga vattenledningar och vattenverk det finns i Sverige vet man inte. Efter skandalen i Sälen har livsmedelsverket skrivit till alla kommuner och bett om inventering av vattenverken. Än har alla uppgifter inte kommit in.

Det behövs därför regler för utomstående inspektion av vattenverk och vattenledningar. Krav på detta väcks i enskild motion.

Skogsskador

Skador på skogen till följd av luftföroreningar förekommer i större delen av Skåne. Skadefrekvensen i norra Skånes skogar är alarmerande. De skånska skogsmarkerna har under en 30-årsperiod blivit 10 gånger surare än tidigare. De olika typer av skador som uppträder på träden i Skåne är identiska med dem som förekommer i mellaneuropeiska skogar.

Det är sedan länge känt att plantering av gran leder till en snabbare försurning. Folkpartiet anser därför att det finns skäl att öka inslaget av lövträd i barrskogsplanteringarna, både för att öka stomfastheten och minska försurningen. Vi anser också att det finns skäl att generellt gynna lövskogen på bekostnad av den i dagsläget ekonomiskt mer lönsamma barrskogen. Varje åtgärd att minska markförsurningen bör prövas. Det överlägset bästa sättet är naturligtvis att utsläppen av försurande ämnen radikalt minskas.

Kalkning av marker

Kalkning av sjöar och vattendrag med statsbidrag har pågått sedan mitten av 1970-talet, till en början som försöksverksamhet, under de senaste fem

åren alltmer som en permanent verksamhet. Läget är idag det, att i stort sett alla stora och värdefulla vatten har kalkats för att förhindra att biologiska värden ska gå förlorade. Uppföljningen av det biologiska är dock mycket sparsam.

Allteftersom forsknings- och undersökningsverksamheten pågått, har alltfler exempel kommit fram som visar, att trots att vi efter kalkning har bra pH- och alkalinitetsvärden, så har vi inte den "normala" biologin.

Det är viktigt att man har biologin som utgångspunkt, både vid val av kalkningsstrategi och inte minst vid bedömning av resultat.

Situationen idag är den, att statsbidraget till kalkning är så stort att det är svårt för länsstyrelserna att hitta lämpliga projekt för kalkning av sjöar och vattendrag.

Vi anser det vara viktigt att biologiska undersökningar, av t. ex. fisk och bottenfauna, rutinmässigt görs på strategiska lokaler före kalkning och därefter med tre till fem års intervall. På så sätt kan man få veta om kalkningen fått avsedd effekt eller om man måste justera kalkningsstrategin vid de återkommande kalkningarna.

När det gäller åtgärder mot markförsurning och skogsskador bedriver naturvårdsverket sedan 1983 en särskild försöksverksamhet. Syftet är att pröva olika metoder och åtgärdsprogram. Försöksverksamheten bedrivs som en forsknings- och utvecklingsverksamhet, dvs. medel ges till olika projekt vid universitet och högskolor som studerar effekter av olika åtgärder, bl. a. skogskalkning. För att kunna få effekter av skogsmarkskalkning någorlunda väl belyst krävs kontrollerade experiment, flera upprepningar av samma behandling och flera kontroller etc., där detaljerade studier av skog, markkemi och markbiologi bedrivs. Detta måste ställas mot försöksytornas representativitet.

Det tar lång tid för träden att reagera på olika behandlingar, och vi vet inte hur trädens vitalitet svarar på en kalkningsinsats. Däremot vet vi att den "rena" markförsurningen motverkas och vi vet att markerna på många ställen i Skåne är starkt försurade.

Vi anser därför, att medel bör ställas till förfogande för skogsmarkskalkning av begränsad omfattning, riktad mot de mest försurade markerna och att detta bör komma till stånd innan pågående försöksverksamhet är avslutad.

Våtmarkerna

Våtmarkerna är ett viktigt inlag i både skogs- och kulturlandskapet, både för rekreation och av ekologiska skäl. De spelar en roll för vattenbalansen. Deras naturvårdsbetydelse ökar i takt med den ökande intensiteten i skogs- och jordbruket. Våtmarkerna bidrar också till omväxlingen i landskapet. Dessutom är våtmarkerna av intresse för ett expanderande skogsbruk och för energiförsörjningen.

Alla anspråk på våtmarkerna som vi redovisat här är väsentligt större än den areal som finns att tillgå i Skåne. Vår slutsats blir då att dessa marker måste ägnas avsevärt större uppmärksamhet i den fysiska planeringen än hittills. Beslutsunderlag måste förbättras genom en planerad satsning på

forskning och på heltäckande inventeringar. Naturvårdens synpunkter måste komma in i ett betydligt tidigare skede i planeringsarbetet.

Mot. 1987/88
Jo821

Lagstiftning

ScanDust i Landskrona är fortfarande ett av landets tydligaste illustrationer till behovet av en skärpning av miljöskyddslagstiftningen.

Enligt folkpartiets uppfattning ska de lokala miljö- och hälsoskyddsfrågorna när det gäller koncessionen tillmäts betydligt större betydelse än för närvarande. Vad gäller miljölagstiftning i övrigt hänvisar vi till vad som anförs i folkpartiets partimotion om en effektivare miljövard.

Rädda våra hav

Föreningarna av haven har pågått under lång tid och har utvecklats till ett av våra allvarligaste miljöproblem. Alltför länge har man från olika håll ansvarslöst vräkt ut avfall, gifter och radioaktiva ämnen m. m. i haven utan tanke på eller kunskap om att ekosystemens självläkningsförmåga har gränser. Nu finns kunskapen, om än inte ansvaret hos alla.

Hotet mot havsområdena, speciellt invid kusterna förvärras. Katastrof-
iarmen har varit legio de senaste åren:

- Laholmsbukten med tilltagande syrebrist och omfattande fiskdöd
- den dramatiska nedgången i Östersjöns sälstammar
- Hanöbukten är lika hårt drabbad som Laholmsbukten
- den omfattande syrebristen i Östersjön
- syrebrist och fiskdöd i Kattegatt orsakad av övergödning med kväve
- och senast rapporter från forskare vid Lunds universitet om botten-situationen i Öresund, med starkt ökande slambildning.

När åkermark trädas på det sätt som skedde förra året ökar kväveläckaget. Istället bör ökad vallodling av mellangrödor stimuleras. Kväveutsläppen från kommuner, industrier m. fl. måste minskas genom effektiv kväve-reduktion vid reningsverken.

För att rädda Hanöbukten, som idag är lika hårt drabbad som västkusthaven, måste kraftfulla åtgärder vidtas. Bland annat för att minska utsläppen från massaindustrierna, främst då blekeriprocessen. Utvecklingen av slutna massablekerier måste påskyndas.

Stranderosion

Vi har tidigare år i motioner till riksdagen visat på de allvarliga problem som stranderosionerna vid Skånes kuster utgör. Efter det att myndigheterna har fått upp ögonen för problemen har konferens hållits. Ystads kommun har anslagit medel till och startat en utredning om vad som kan göras för att stoppa erosionerna. En arbetsgrupp med representanter från kommun, länsstyrelse och LTH har tillsatts. Ännu finns inget färdigt resultat men det står helt klart att nödvändiga åtgärder kommer att kosta pengar, som rimligen bör tas från det statliga anslaget för mark för naturvård. Det måste

vara ett statligt naturvårdsintresse att Skånes unika sandstränder skyddas genom olika åtgärder.

Mot. 1987/88
Jo821

En åtgärd som vi vill peka på är stopp för sandsugning vid Disken utanför Ven samt vid Sandflyttan utanför Falsterbonäset. När det gäller kusterna på Ven och utefter Falsterbonäset har erosionerna där ökat på ett mycket oroande sätt. De stora uttagen av sand på dessa områden har förändrat bottenförhållandena och strömförhållandena på ett sådant sätt att belastningen på kusterna ökat och därmed har ersionsskadorna också ökat på ett dramatiskt sätt.

Olika myndigheter måste nu se till att kraftåtgärder sätts in för att rädda våra kuster från de allt allvarigare erosionsskadorna. Det kommer troligen att behövas särskilda insatser inom en snar framtid.

Tillsyn och kontroll

Vi anser att naturvårdsenheterna i båda länen ska tillföras vardera en tjänst för att kunna effektivisera tillsyn och kontroll. Vi anser, att det inte räcker med enbart en engångsinsats för att långsiktigt säkra miljövårdsarbetet.

Vi som representerar folkpartiet i Skåne vill

- att ett handlingsprogram för minskat kväveläckage och kväveutsläpp upprättas för hela Skånekusten
 - att fasta mätstationer för övervakning av föroreningsbelastningen i särskilt känsliga områden byggs ut
 - att stödet till marinbiologisk forskning i Skåne ökas
 - att Kattegatt, Öresund och Hanöbukten förklaras som särskilt föroreningskänsligt område
 - att toxiska ämnen så långt möjligt särskiljs från kommunala reningsverk.
- I motion om "Regionalt utvecklingsorgan" föreslår vi skånska folkpartister en väg för bättre samarbete och sammanhållning i syfte att stärka Skåne. Vi vill dessutom hänvisa till folkpartiets partimotion i alla övriga miljöfrågor.

Hemställen

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ett handlingsprogram för minskat kväveläckage och kväveutsläpp upprättas för hela Skånekusten,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att fasta mätstationer för övervakning av föroreningsbelastningen i särskilt känsliga områden byggs ut.
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Kattegatt, Öresund och Hanöbukten förklaras som särskilt föroreningskänsligt område,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om svenska åtgärder med anledning av luftföroreningar från Helsingör,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att toxiska ämnen så långt möjligt särskiljas från kommunala reningsverk,
6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att större resurser ställs till förfogande för genomförande av naturvårdsplaner i Skåne,
7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen sägs om bättre beslutsunderlag i den fysiska riksplaneringen när det gäller våtmarker i Skåne.

Stockholm den 26 januari 1988

Siw Persson (fp)

Bengt Harding Olson (fp)

Margitta Edgren (fp)

Hans Petersson (fp)

i Röstlångå

Margareta Mörck (fp)

Karin Ahrland (fp)

Kjell-Arne Welin (fp)